

u prodaji u školama 100% više u zadnje četiri godine.

U svakom slučaju, dječaci sve više piju, djevojčice učestalije puše, a i jedni i drugi se sve češće opijaju i uzimaju marihuanu i to u sve mlađoj dobi. Iako se obično misli kako se najčešće pije u sjevernim europskim zemljama, takav je trend kod mladih izraženiji u zapadnim (Velika Britanija, Irska, Nizozemska, Belgija, Češka, Austrija), gdje se najčešće koriste i marihuana i drugi opijati. U

Hrvatskoj se osjeća razlika između Zagreba i ostatka zemlje. Dječaci i djevojčice u Zagrebu češće puše (50% dječaka u odnosu na 43% u ostatku Hrvatske dok je kod djevojčica postotak isti, 40%), ranije počinju pušiti (s 13 godina ili ranije 11% djevojčica u odnosu na 9% u ostatku zemlje), a gotovo 10% više ispitanika u Zagrebu, u odnosu na Hrvatsku, je probalo opijate. U Zagrebu je pijenje kod djevojčica gotovo dvostruko izraženije (45% prema 24%) kod učenika

drugih razreda srednjih škola, dok je odnos obrnut kod učenika (21% učenika u Zagrebu prema 48% u ostatku Hrvatske).

Osnovni su faktori rizika u Europi, a posebno kod nas, prema rezultatima istraživanja u 2003. godini, sve veća dostupnost lakih, ali sve više i teških droga, neprovođenje zakonskih propisa o zabrani prodaje cigareta i alkoholnih pića mladima od 18 godina, sve raniji početak korištenja cigareta, pića i droga (uz objašnjenja mladih da se žele osjećati "high", da se ne žele razlikovati od vršnjaka itd.), sve veći broj obitelji s jednim roditeljem ili restrukturiranih obitelji (novi brakovi roditelja), neznanje roditelja gdje su im djeca i čime se bave petkom ili subotom navečer (ali, naravno, i u drugim danima), markiranje (koje često, prema izjavama učenika, prati pušenje, uzimanje alkohola i drogiranje, što je podatak izražen u svih 35 zemalja obuhvaćenih ESPAD projektom), te negativan primjer starije (a, ponekad, i mlađe) braće i sestara koji prvi ponude cigaretu, alkohol i drogu svojim najbližima.

U tijeku je novi ciklus ESPAD istraživanja i s nestrpljenjem se čekaju rezultati koji će pokazati sadašnje stanje i učinke poduzetih aktivnosti koje su usmjerene na smanjenje ovih uznemirujućih podataka.

Duško Popović

popovicdj@yahoo.com

Prevenција u dobrim rukama

Kao liječnica školske medicine nisam se nikako mogla zadovoljiti radom kroz sistematske preglede i cijepjenja, i cijepjenja pa opet sistematski, pa skriningi, pa opet cijepjenja... i tako u nedogled! Za zdravstveni odgoj i savjetovanišni rad stalno sam "krala" vrijeme. Ideja se rodila: treba raditi savjetovanište za mlade, njihove roditelje i učitelje. Projekt je napisan. I onda, kako to biva s većinom "malih" stvari za veliku politiku, stajao je u ladiesama raznih velikih i manjih (malih političara nema, barem oni tako o sebi misle) političara. U jednom, za nas profesionalce vrlo važnom trenutku, ipak je projekt prepoznat kao nešto što je ovoj županiji i gradu Sisku potrebno.

Tim stručnjaka koji je više-manje volontirajući radio na problemima mladih konačno je ostvario svoj cilj: dobili smo prostor i vrijeme (a i naknadu) za svoj rad. Počeli smo skromno, sa četiri sata tjedno, liječnica školske medicine, psihijatar i psiholog. A onda su se događaji počeli nizati, kao da smo ih baš tako naručili. Pojavila se, tko drugi nego Selma (dr. sc. Selma Šogorić – službeno) s programom "Rukovođenje i upravljanje za zdravlje" osmišljenim da podrži županijska tijela lokalne uprave i samouprave u procesu decentralizacije sustava zdravstva i socijalne skrbi. Program je nudio edukaciju županijskih

timova stručnjaka, stjecanje znanja i vještina iz područja rukovođenja, unapređenja međusobne suradnje, a kao konačan cilj trebao je unaprijediti učinkovitost rada lokalne uprave i samouprave, odnosno omogućiti da resursi budu usmjereni upravo u područja u kojima postoje najveće potrebe, ali gdje će i intervencije biti najučinkovitije. Odmah sam se uključila u rad županijskog tima i lavina je krenula dalje. Odabir zdravstvenih problema, na prvom mjestu mladi i ovisnosti, a onda se tu našlo i duševno zdravlje i proces je nezaustavljiv...

Već smo više od godine dana Odsjek za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Službe za školsku i sveučilišnu medicinu ZZJZ Sisačko-moslavačke županije. Tim je stasao pa sada liječnica školske medicine i psiholog rade puno radno vrijeme, a psihijatar i socijalna radnica dva put tjedno po četiri sata. Razvili smo pravi mali pokretni sustav, kojem je sjedište u Sisku, ali smo svako toliko u Petrinji, Kutini, Novskoj, zovu nas u Sunju (i mi dođemo), pa onda u Hrvatsku Dubicu (nećete vjerovati, i tamo smo bili) i tako diljem lijepe naše županije držimo predavanja, razgovaramo, pomažemo školama, roditeljima i... zadovoljni smo. Suradujemo s brojnim institucijama i pojedincima. Kako je to izgledalo kroz protekle tri godine:

Naš je primarni cilj rad na prevenciji ovisničkih ponašanja pa su tako i razlozi zbog kojih

se zatraži razgovor u Odsjeku vezani uz različite probleme mladih.

Razvijamo i sustav ranog otkrivanja mladih s rizicima za razvoj poteškoća vezanih uz duševno zdravlje.

U protekloj smo godini osmislili i isprobali na terenu "sistematski pregled" za učenike prvih razreda srednjih škola. Preuzeli smo samo naziv iz školske medicine, "sistematski pregled" (tako je to kada se školska liječnica upusti u rad), ali to je zapravo jedan sklop sastavljen od ispunjavanja upitnika, intervjua i na kraju orijentacijskog pregleda. Rezultati su zadovoljavajući, pregled smo u ovoj godini predali u ruke liječnicima školske medicine naše županije kao "alat", a mi u Odsjeku radimo s učenicima kod kojih smo uočili povišene rizike za pojavu problema vezanih uz duševno zdravlje i pojavu ovisničkih ponašanja.

Eto, takvi smo vam mi u Odsjeku za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Službe za školsku i sveučilišnu medicinu ZZJZ Sisačko-moslavačke županije. Komplikiranog li naziva! Ali mi nismo jednostavni...

Dr. med. Suzana Fabijanić, spec. školske medicine

ZZJZ Sisačko-moslavačke županije
Suzana.fabijanic@sk.htnet.hr